

Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Výsledky šetření ve skupině VYŠŠÍCH ODBORNÝCH ŠKOL

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy České republiky**
Karmelitská 529/5, 118 00 Malá Strana

Název projektu: Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství

Číslo projektu: TIRDMSMT015MT06

Řešitel projektu:

PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o., Vršovická 817/5, 10100 Praha

STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú., Španělská 1073/10, 12000 Praha

Doba řešení: 15. 7. 2022 – 31. 3. 2023

Informace o autorském týmu:

Ing. Kateřina Duspivová, Ph.D.

Bc. Klára Zajíčková

PhDr. Sarah Komarová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Karel Gargulák

PhDr. Václav Korbel, Ph.D.

Mgr. Jitka Uhrová

Mgr. Jan Zeman

Mgr. Michal Kunc

Mgr. Blanka Vaculík Pravdová, Ph.D.

Mgr. et Mgr. Daniel Prokop, Ph.D.

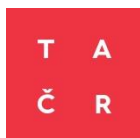
PhDr. Martin Buchtík, Ph.D.

Mgr. Jaromír Mazák, Ph.D.

Další informace o projektu (cíle projektu):

„Příprava návrhu designu administrativně nenáročného dotazníkového šetření, které bude sloužit jako komplexní nástroj sběru potřeb škol a vybraných školských zařízení. Zjištění budou sloužit k podpoře implementace strategických dokumentů (Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (DZ ČR) včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (DZ v krajích)) a následně také k evaluaci této implementace. Národní aktéři (MŠMT a jemu podřízené organizace a ČŠI) společně s regionálními aktéry (územními samosprávami) vzdělávací politiky tak získají komplexní přehled potřeb škol a zpětnovazební nástroj pro vyhodnocení. Dílčími cíli jsou: provedení pilotáže a samotného šetření na základě připravených dotazníků a také příprava nástroje generujícího reprezentativní vzorky na krajské i celostátní úrovni pro různé druhy a typy škol a vybraná školská zařízení.“

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ	4
MANAŽERSKÉ SHRUTÍ	5
ÚVOD	8
1 VÝSLEDKY ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ VYŠŠÍCH ODBORNÝCH ŠKOL.....	9
1.1 KOMPLEXNÍ ROZVOJ STUDENTŮ	10
1.2 PODPORA A ROZVOJ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ	15
1.3 PROPOJOVÁNÍ FORMÁLNÍHO, ZÁJMOVÉHO, UMĚLECKÉHO A NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	19
1.4 SPOLUPRÁCE SE ŠKOLSKÝMI PORADENSKÝMI ZAŘÍZENÍMI.....	20
2 DALŠÍ NÁMĚTY A POTŘEBY ŠKOL	24
PŘÍLOHA – METODOLOGIE ŠETŘENÍ VE SKUPINĚ ŠKOL.....	28

Seznam obrázků

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření vyšších odborných škol.....	9
Obrázek 1.2: Aspekty komplexního rozvoje studentů, které se daří vyšším odborným školám úspěšně realizovat.....	11
Obrázek 1.3: Aspekty komplexního rozvoje studentů, které se nedaří vyšším odborným školám úspěšně realizovat.....	12
Obrázek 1.4: Limity komplexního rozvoje studentů podle vyšších odborných škol	13
Obrázek 1.5: Úhrada vybraných nákladů sociálně či jinak znevýhodněným studentům ze strany vyšších odborných škol	14
Obrázek 1.6: Vytváření vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky vyšších odborných škol	15
Obrázek 1.7: Aktualizace vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky vyšších odborných škol.....	16
Obrázek 1.8: Přístup vyšších odborných škol k rozvoji začínajících učitelů.....	16
Obrázek 1.9: Překážky ve vzdělávání pedagogických pracovníků podle vyšších odborných škol.....	17
Obrázek 1.10: Zájem vyšších odborných škol o kvalitní kariérní systém (řád).....	18
Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle vyšších odborných škol	18
Obrázek 1.12: Zohledňování znalostí a kompetencí nabytých v rámci neformálního vzdělávání ze strany vyšších odborných škol.....	19
Obrázek 1.13: Zájem vyšších odborných škol o spolupráci s vybranými subjekty	20
Obrázek 1.14: Hodnocení spolupráce se školskými poradenskými zařízeními ze strany vyšších odborných škol.....	21
Obrázek 1.15: Využívání konzultací k doporučením vydaným školskými poradenskými zařízeními ze strany vyšších odborných škol.....	22
Obrázek 1.16: Oblasti nezbytné pro zlepšení spolupráce vyšších odborných škol se školskými poradenskými zařízeními.....	23

Manažerské shrnutí

CÍLE ŠETŘENÍ

Šetření ve skupině vyšších odborných škol se soustředilo na zmapování **potřeb a bariér** v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem studentů**, rozvojem **pedagogických pracovníků**, **propojováním formálního**, uměleckého, zájmového **a neformálního vzdělávání** a **spoluprací se školskými poradenskými zařízeními**. Dotazníkového šetření se aktivně zúčastnilo 138 vyšších odborných škol (83 % všech vyšších odborných škol), díky čemuž bylo možné identifikovat překážky bránící vyšším odborným školám v úspěšné realizaci těchto oblastí. Následující části shrnují hlavní poznatky ze šetření mezi vyššími odbornými školami. Zároveň jsou zde doplněna související doporučení formulovaná především na základě bariér a potřeb, které uváděly vyšší odborné školy v rámci šetření.

KOMPLEXNÍ ROZVOJ STUDENTŮ

V oblasti komplexního rozvoje studentů se vyšším odborným školám daří podle svého sebehodnocení nejlépe budovat **pozitivní vztah studentů ke škole**, rozvíjet **kritické myšlení** a budovat **mezilidské vztahy**. Naopak **problematičtějšími oblastmi**, které se vyšším odborným školám nedaří podle jejich vedení častěji realizovat a uvítaly by v nich podporu, jsou zejména rozvoj **růstového myšlení a podnikavosti**. Třetina ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol neidentifikovala v tomto ohledu žádnou oblast, ve které by potřebovala podporu.

Nejvíce limitující pro komplexní rozvoj studentů je z pohledu ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol **nízká motivace samotných studentů**. Velkou roli zde hrají i **nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků** věnovat se individuálnímu a současně komplexnímu rozvoji každého studenta a **vliv sociálních sítí a médií**. Vyšší odborné školy se rovněž potýkají se specifickým problémem, kterým je **souběh studia a zaměstnání** u některých studentů.

Pro zlepšení situace v této oblasti bude nezbytné soustředit se na zjištěné bariéry, a to zejména na **práci se samotnými studenty**. V rámci této oblasti je rovněž nutné soustředit se na **podporu sociálně či jinak znevýhodněných studentů**, která je v případě vyšších odborných škol spíše výjimečnou záležitostí.

PODPORA A ROZVOJ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

Vzdělávací plány pro pedagogické pracovníky dle svých tvrzení **vytváří 74 % vyšších odborných škol**, z nichž více než polovina vytváří plány plošně pro všechny pedagogické pracovníky a **každoročně přistupuje k jejich aktualizaci**. **Rozvoji začínajících**

pedagogických pracovníků se dle tvrzení ředitelů a ředitelek v současnosti **systematicky věnuje 66 % vyšších odborných škol**, u 19 % vyšších odborných škol se jedná o aktivitu několika zaměstnanců a u 5 % vyšších odborných škol je podpora pouze formální. 10 % vyšších odborných škol se této oblasti nevěnuje vůbec. Většina ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol projevila **zájem o kvalitní kariérní systém**.

Za největší **překážky bránící dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků** považují ředitelé a ředitelky vyšších odborných škol omezené možnosti, jak zajistit **suplování, chybějící finanční zdroje** potřebné pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích a **nedostatek časových kapacit** pedagogických pracovníků nutných pro účast na těchto akcích. Část vyšších odborných škol také vyjádřila **nespokojenost s kvalitou** absolvovaných kurzů.

V oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je zásadní zaměřit se na **zpřístupnění vzdělávacích akcí** pro všechny zájemce, **finanční a místní (geografickou) dostupnost** nabízených kurzů a v neposlední řadě i **na jejich kvalitu, obsah a zacílení**. V tomto ohledu by bylo vhodné doplnit stávající šetření rovněž o postoje samotných pedagogických pracovníků a poskytovatelů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Preferovanými formami předávání informací ze strany MŠMT jsou z pohledu ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol online školení, webináře, tematické semináře a edukační videa (tedy nikoliv materiály ve statické, textové podobě). Zaznamenána byla rovněž poptávka po případových studiích. V tomto ohledu je tedy zásadní **soustředit se nadále na atraktivní formu předávání informací**, systematickou komunikaci jejich existence vůči širšímu publiku a současně **vyhrazení kapacit pro aktivní komunikaci se školami**. Kritizované **statické výstupy** je nutné **převést do interaktivní podoby**, která by uživateli umožňovala snadný pohyb mezi tématy dle individuální potřeby. Zároveň by měl být kladen velký **důraz na praktickou stránku** (např. ve smyslu zprostředkování příkladů z praxe).

PROPOJOVÁNÍ FORMÁLNÍHO, ZÁJMOVÉHO, UMĚLECKÉHO A NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Většina ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol deklaruje, že **pracuje se znalostmi a kompetencemi, které žáci nabyli v rámci neformálního vzdělávání, systematicky** se však této oblasti věnuje jen **33 % vyšších odborných škol**. Více než polovina ředitelů a ředitelek vyšších odborných škol současně projevila **zájem o větší propojení** se subjekty **uměleckého, zájmového či neformálního vzdělávání**, a to zejména s paměťovými institucemi. Vyšší odborné školy také projevily zájem o větší propojení **se zaměstnavateli**. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že vyšší odborné školy mohou být **inspirací pro ostatní školy z hlediska širokého spektra subjektů**, s nimiž je možné spolupráci navázat. V této oblasti je tedy prostor pro zprostředkování **příkladů funkční**

praxe této spolupráce a rozšiřování povědomí o již existujících možnostech a metodických materiálech.

SPOLUPRÁCE SE ŠKOLSKÝMI PORADENSKÝMI ZAŘÍZENÍMI

S alespoň jedním typem školských poradenských zařízení dle tvrzení respondentů spolupracuje 64 % vyšších odborných škol, které se zúčastnily dotazníkového šetření. Vyšší odborné školy jsou se spoluprací se školskými poradenskými zařízeními obecně spokojeny. Více než dvě pětiny ředitelů a ředitelk vyšších odborných škol nevnímají žádnou zásadní překážku, která by bránila zlepšení kvality této spolupráce. Vyšší odborné školy, které i přes deklarovanou spokojenost vnímají prostor pro zlepšení, nejčastěji zmiňovaly zejména potřebu větších časových kapacit na straně školy, posílení personálních kapacit školních poradenských pracovišť či navýšení finančních prostředků alokovaných do této oblasti.

V rámci této oblasti je proto důležité **zaměřit se na** (nejen tímto šetřením) **zmapované systémové nedostatky**, které neumožňují dosáhnout účinnější spolupráce mezi školami a školskými poradenskými zařízeními, a podepisují se tak i na kvalitě poskytovaných služeb. Zcela zásadní je proto **navýšení objemu finančních prostředků** alokovaných do této oblasti a větší podpora **personálního zajištění poradenských činností ve školách.**

Úvod

Hlavním cílem projektu „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“ bylo získat relevantní a věrohodné informace o potřebách škol a školských zařízení v souvislosti s implementací národních strategických dokumentů, zejména Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+ (dále jen „S2030+“) a jejího implementačního dokumentu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „DZ ČR“), včetně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy krajů (dále jen „DZ v krajích“). Výsledky budou využívat aktéři na národní i regionální úrovni pro identifikaci potřeb škol a školských zařízení ve vazbě na tvorbu příslušných opatření, zároveň mohou tyto výsledky následně využít i pro evaluaci implementace zmíněných strategických dokumentů.

Výzkumný design projektu byl navržen tak, aby bylo dosaženo hlavního cíle projektu v nejvyšší možné kvalitě při současném respektování požadavku na minimální administrativní zátěž respondentů. Výzkumný design kombinuje kvantitativní i kvalitativní metodologické přístupy, a umožňuje tak dosáhnout výrazného synergického efektu. K celistvosti výzkumného designu přispělo i zapojení různých aktérů ve vybraných fázích výzkumu, díky čemuž bylo možné postihnout dynamiku sledované oblasti a větší množství oborových perspektiv. Výzkumný design důsledně dodržuje požadavek na administrativní nenáročnost šetření škol a školských zařízení, přičemž důraz na minimalizaci administrativní náročnosti byl zohledněn u všech aktérů (tzn. u MŠMT jako konečného uživatele výsledků, respondentů šetření i uživatelů výsledků).

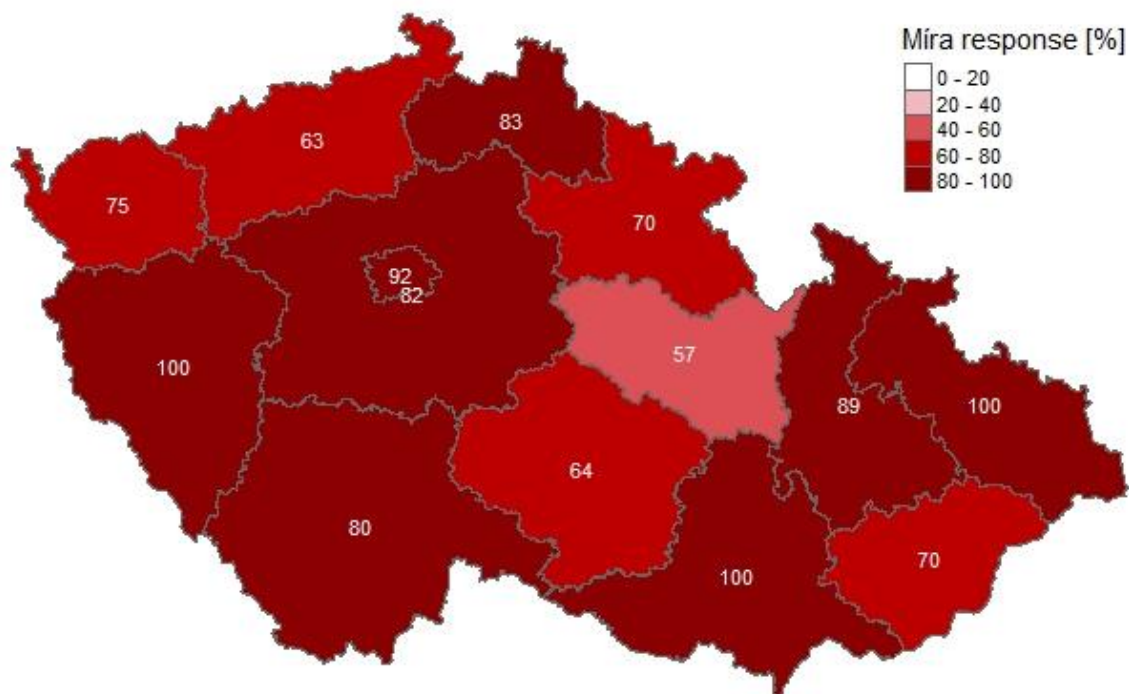
Výzkum je možné rozdělit do několika na sebe navazujících, ale zároveň vzájemně propojených fází. První fáze výzkumu byla věnována získání komplexních informací o zkoumané oblasti, přičemž byl velký důraz kladen na sekundární analýzu především kvantitativních zdrojů a šetření, dále pak na kvalitativní metodologické přístupy. Výsledky získané v rámci první fáze výzkumu byly klíčovým vstupem do druhé fáze, v níž byla majoritní pozornost věnována dotazníkovému šetření v populaci škol a školských zařízení. Třetí fáze výzkumu byla zaměřena na analýzu dat z dotazníkových šetření na úrovni ČR i jednotlivých krajů a tvorbu interaktivního nástroje pro generování reprezentativních výběrových souborů. Výsledky všech fází výzkumu byly promítnuty do souboru doporučení a návrhu opatření v oblasti zjišťování potřeb škol a školských zařízení. **Všechny výše uvedené výsledky projektu i jednotlivá doporučení jsou podrobně popsány v souhrnné závěrečné zprávě. V této dílčí zprávě jsou uvedeny pro lepší přehlednost výsledky ze šetření ve skupině vyšších odborných škol.**

1 Výsledky šetření ve skupině vyšších odborných škol

Hlavním cílem šetření ve skupině vyšších odborných škol bylo identifikovat **potřeby a bariéry**, které školy vnímají v oblastech souvisejících s **komplexním rozvojem žáka**, rozvojem **pedagogických pracovníků**, **propojování formálního**, uměleckého, zájmového a **neformálního vzdělávání** a **spolupráce se školskými poradenskými zařízeními**. Účelem tohoto šetření nebylo – s ohledem na jeho maximální možný rozsah – popsat komplexně problematiku v dané oblasti, ale **doplnit** již stávající datové zdroje o **chybějící informace** anebo pomoci lépe **nasměrovat navazující**, úžeji zaměřenou **výzkumnou činnost** MŠMT či dalších institucí. Nedílnou součástí dotazníku byla i otevřená otázka, v rámci níž mohli respondenti uvést další podněty a náměty, které souvisí s naplňováním vzdělávacích cílů a měla by na ně být rovněž zaměřena pozornost (viz kapitola 2).

Šetření ve skupině vyšších odborných škol probíhalo na přelomu listopadu a prosince 2022. V rámci tohoto šetření vyplnilo dotazník **138 vyšších odborných škol (VOŠ)**, a bylo tak dosaženo míry response ve výši **83 %**. Strukturu odpovědí v jednotlivých krajích České republiky ukazuje Obrázek 1.1.

Obrázek 1.1: Míra response v rámci šetření vyšších odborných škol

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.1 Komplexní rozvoj studentů

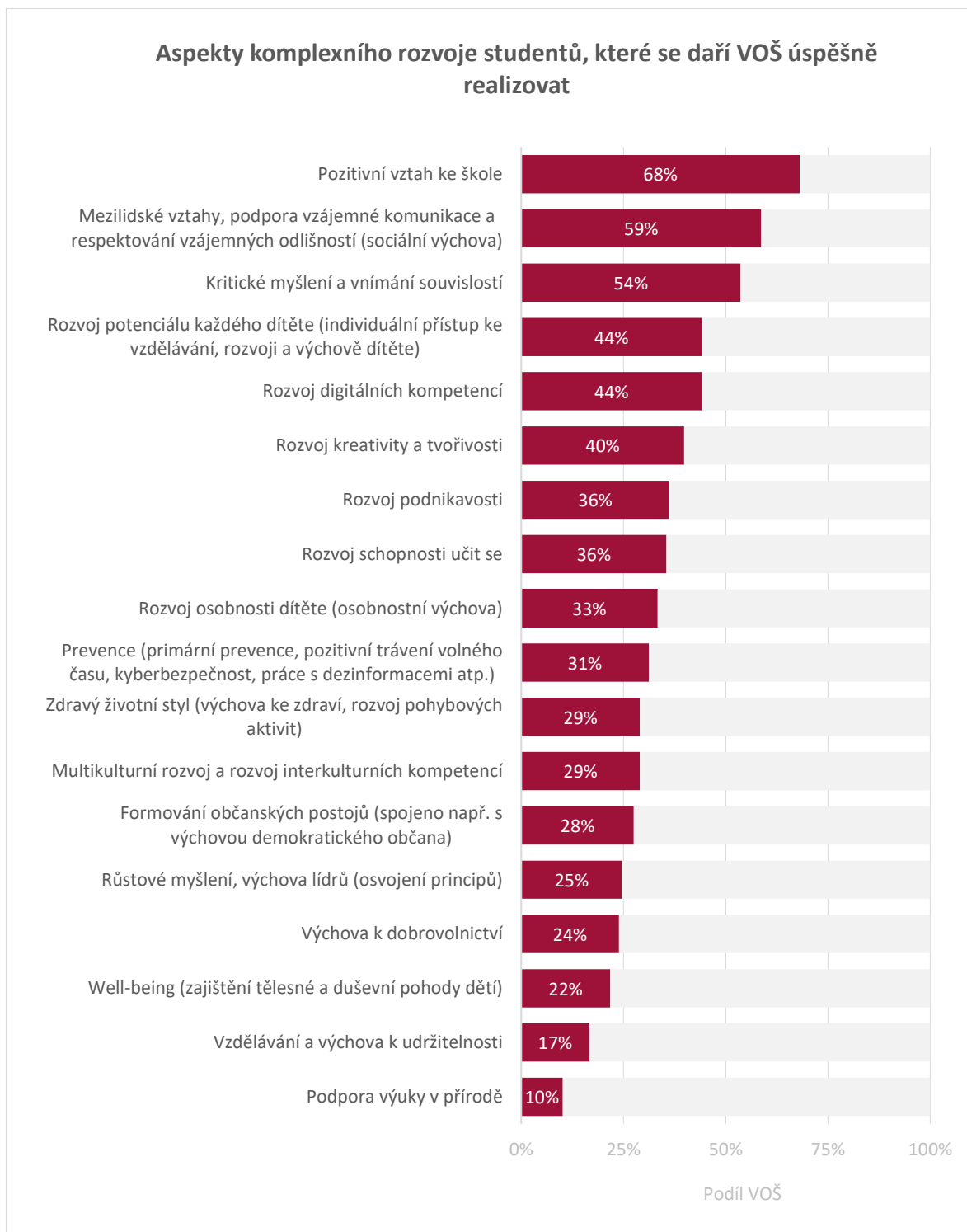
Všem vyšším odborným školám participujícím na dotazníkovém šetření se daří podle jejich názoru **úspěšně rozvíjet alespoň jeden z aspektů komplexního rozvoje žáka** (viz Obrázek 1.2). Nejsilnější se VOŠ cítí být v pěstování **pozitivního vztahu studentů ke škole** (68 %), dále v budování **mezilidských vztahů** (59 %) a více než polovina (54 %) v podpoře **kritického myšlení** a vnímání souvislostí. Více než dvě pětiny (44 %) VOŠ vnímají jako svou silnou stránku rozvoj potenciálu každého studenta, ve stejné míře také rozvoj **digitálních kompetencí**. Dalšími nejčastěji úspěšně realizovanými oblastmi souvisejícími s komplexním rozvojem studentů jsou rozvoj kreativity a tvořivosti, rozvoj podnikavosti a rozvoj schopnosti učit se. Výsledky dotazníkového šetření dále ukazují, že více než pětina (22 %) VOŠ se cítí být silná i v oblasti zajištění duševní a tělesné pohody studentů (well-being). V souvislosti s výše uvedeným upozorňujeme, že respondenti mohli v rámci dané otázky vybrat maximálně 10 oblastí.

Výsledky dotazníkového šetření ve skupině VOŠ ukazují, že **32 % VOŠ se necítí být slabými v žádné z uvedených oblastí komplexního rozvoje studentů** (viz Obrázek 1.3). VOŠ, které identifikovaly z hlediska komplexního rozvoje svých studentů slabá místa, by potřebovaly podporu zejména v oblasti **rozvoje podnikavosti** (20 %), **růstového myšlení** a výchovy lídrů (15 %) či podpory výuky v přírodě (15 %). Více než desetina (11 %) zúčastněných VOŠ by potřebovala podporu v oblasti **rozvoje digitálních kompetencí**. Další slabá místa již identifikoval menší počet VOŠ, přesto se však často jedná o důležité aspekty, kterým je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost i přes nižší podíl respondentů poptávajících podporu (např. v oblasti prevence).

Jako nejvíce limitující faktor v oblasti komplexního rozvoje studentů VOŠ nejčastěji zmiňují **nízkou motivaci samotných studentů** (43 % VOŠ). Třetina (33 %) VOŠ vidí limit v **nedostatečných časových kapacitách pedagogických pracovníků** věnovat se individuálnímu a zároveň komplexnímu rozvoji každého studenta, podobně velký podíl VOŠ (32 %) pak spatřuje překážku ve **vlivu sociálních sítí a médií**. Více než pětina VOŠ (24 %) vnímá jako omezující **nejasnou definici komplexního rozvoje studentů** či **nedostatečné kapacity specializovaných a podpůrných pozic** (22 %). Podobně jako ostatní druhy škol vnímají i VOŠ jako zásadní problém **vliv rodiny** a dalších osob v blízkém okolí studentů (19 % VOŠ) a **vysokou absenci studentů** (16 %). Další oblasti jsou jako relevantní limity vnímány již nižšími podíly VOŠ (viz Obrázek 1.4).

VOŠ měly v rámci dotazníkového možnost doplnit i další bariéry v oblasti komplexního rozvoje svých studentů, se kterými se ve své praxi setkávají. Dalšími faktory, které limitují komplexní rozvoj studentů VOŠ, jsou zejména souběh studia a zaměstnání v případě studentů v denní formě studia či **souběh studijního, pracovního a rodinného života** v případě dálkového studia. Problematický může být u některých VOŠ i přístup k dotačním titulům a podpoře z operačních programů.

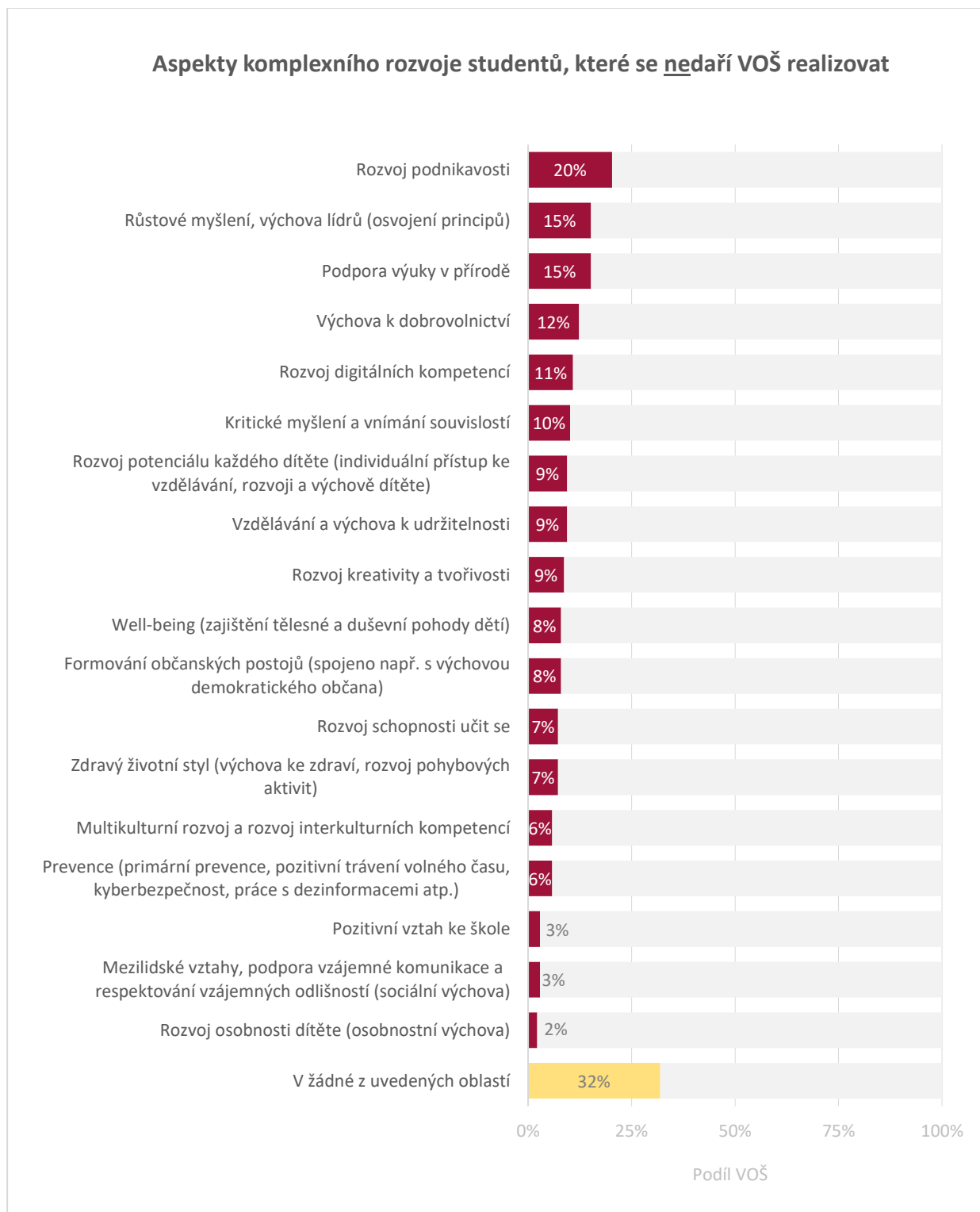
Obrázek 1.2: Aspekty komplexního rozvoje studentů, které se daří vyšším odborným školám úspěšně realizovat

Pozn.: Odpovědi na otázku „Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás daří Vaší škole úspěšně realizovat? Označte prosím maximálně 10 oblastí, o nichž si myslíte, že by mohla být Vaše škola inspirací pro jiné školy.“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

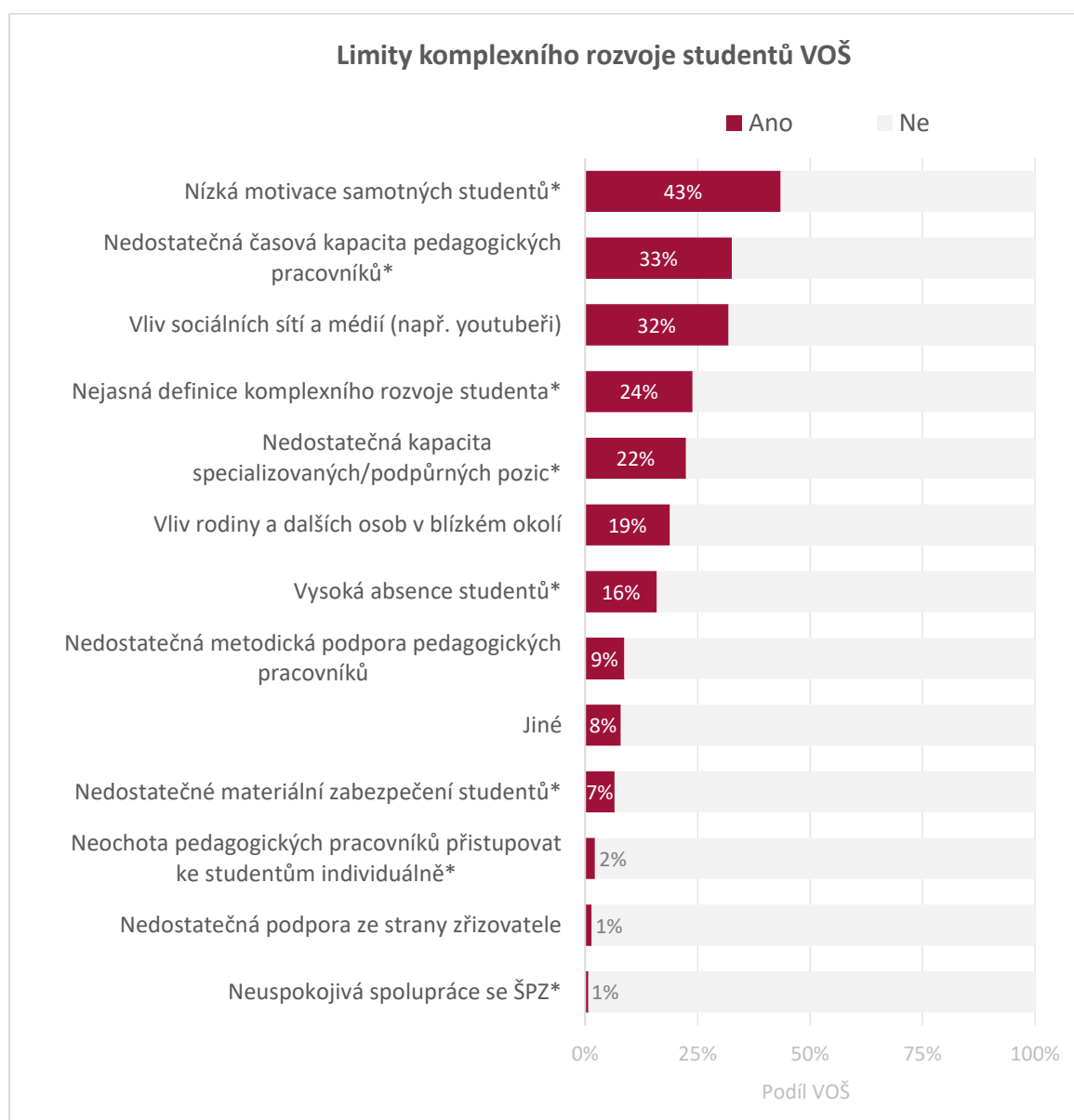
Obrázek 1.3: Aspekty komplexního rozvoje studentů, které se nedaří vyšším odborným školám úspěšně realizovat

Pozn.: Odpovědi na otázku „Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte/žáka/studenta se podle Vás nedaří Vaší škole realizovat, a uvítali byste v tomto ohledu podporu? Označte prosím maximálně 10 oblastí.“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.4: Limity komplexního rozvoje studentů podle vyšších odborných škol

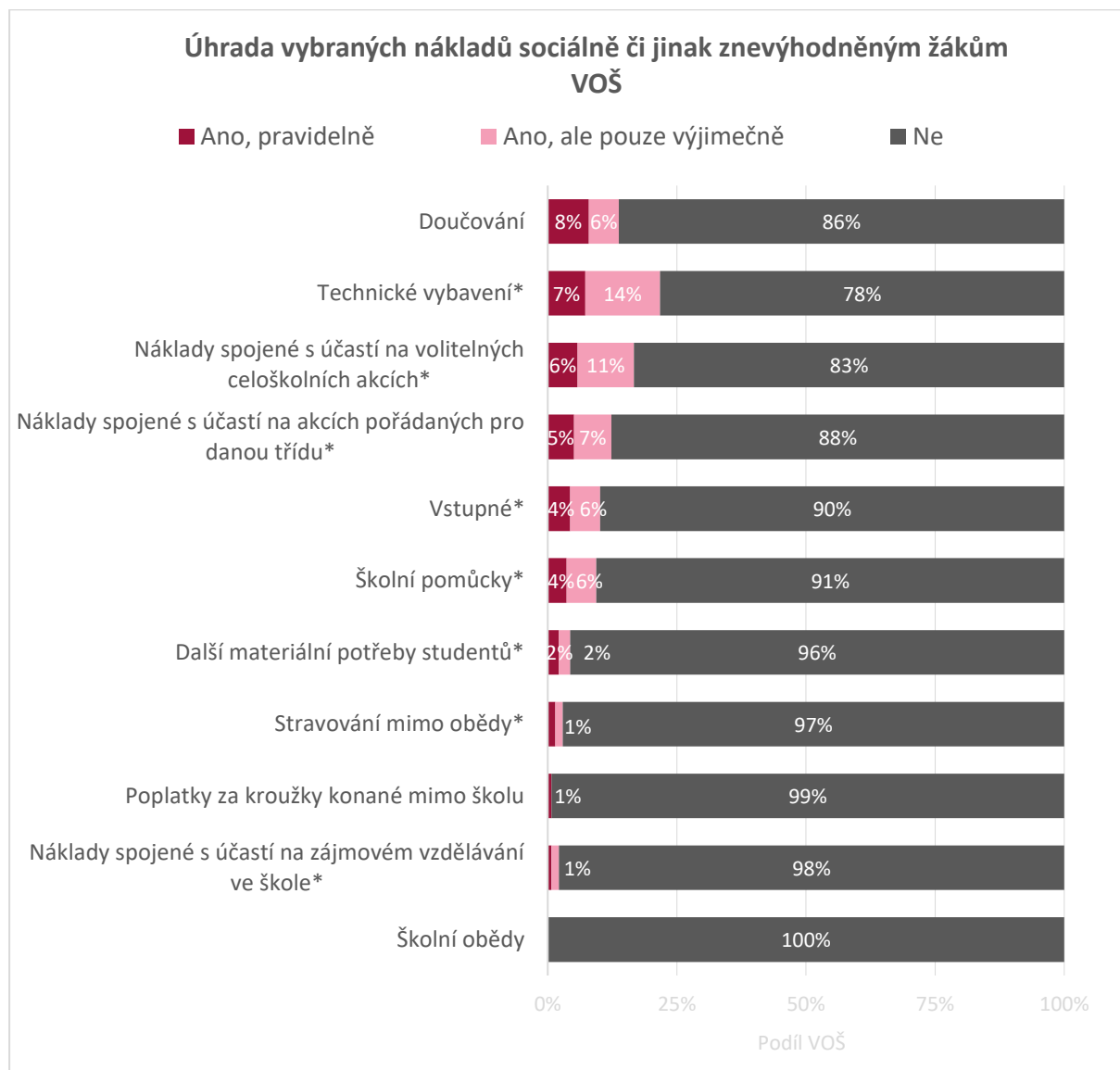
Pozn.: Odpovědi na otázku „Které z následujících položek nejvíce limitují komplexní rozvoj dětí/žáků/studentů ve Vaší škole? Označte prosím všechny relevantní položky.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Podpora VOŠ směřovaná sociálně či jinak znevýhodněným studentům formou úhrady vybraných položek je pouze menšinová, tzn. většina VOŠ své studenty tímto způsobem nepodporuje. Nejčastější pravidelnou formou podpory, kterou VOŠ sociálně či jinak znevýhodněným studentům hradí, je **doučování** (pravidelně pouze 8 % VOŠ) či zajištění **technického vybavení** (pravidelně 7 %). Méně častými formami podpory jsou úhrada nákladů na volitelných celoškolských akcích a akcích pořádaných pro konkrétní třídu, úhrada vstupného či pořízení školních pomůcek (viz Obrázek 1.5). VOŠ měly i v tomto případě možnost doplnit další formu podpory sociálně či jinak znevýhodněným

studentům. V případě VOŠ se tak objevuje zejména specifická forma podpory v podobě **snížení** anebo odpuštění **školného**¹.

Obrázek 1.5: Úhrada vybraných nákladů sociálně či jinak znevýhodněným studentům ze strany vyšších odborných škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Uhradila Vaše škola v posledních 12 měsících sociálně či jinak znevýhodněným dětem/žákům/studentům některou z vybraných položek? Označte prosím všechny oblasti, které jsou pro Vaši školu relevantní.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=138.

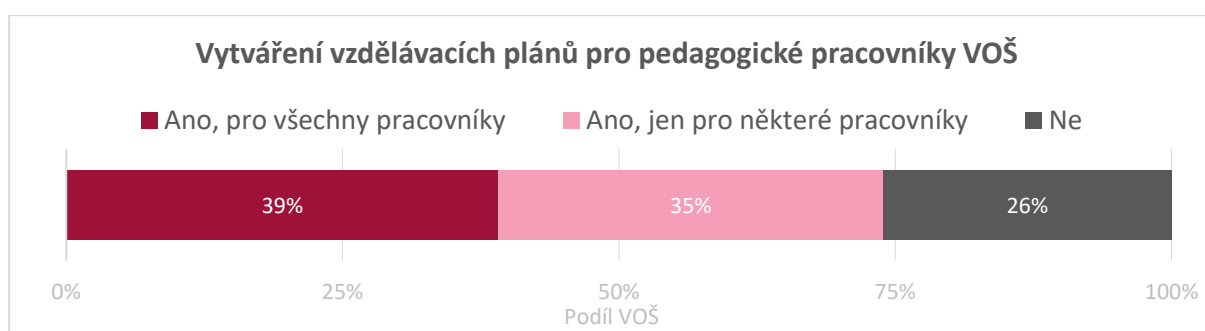
Zdroj: Vlastní zpracování.

¹ Tuto formu podpory uvedli explicitně 4 respondenti ze skupiny vyšších odborných škol.

1.2 Podpora a rozvoj pedagogických pracovníků

V oblasti podpory rozvoje pedagogických pracovníků dvě pětiny (39 %) VOŠ deklarují, že vytváří **vzdělávací plány** či plány osobního rozvoje **pro své pedagogické pracovníky plošně**. 35 % VOŠ potom tyto plány vytváří, ale **pouze pro některé** z pedagogických pracovníků. Více než čtvrtina (26 %) VOŠ pak uvádí, že **s žádnými vzdělávací plány** pro pedagogické pracovníky jejich škola **nepracuje** (viz Obrázek 1.6).

Obrázek 1.6: Vytváření vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky vyšších odborných škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „*Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky?*“. N=138.

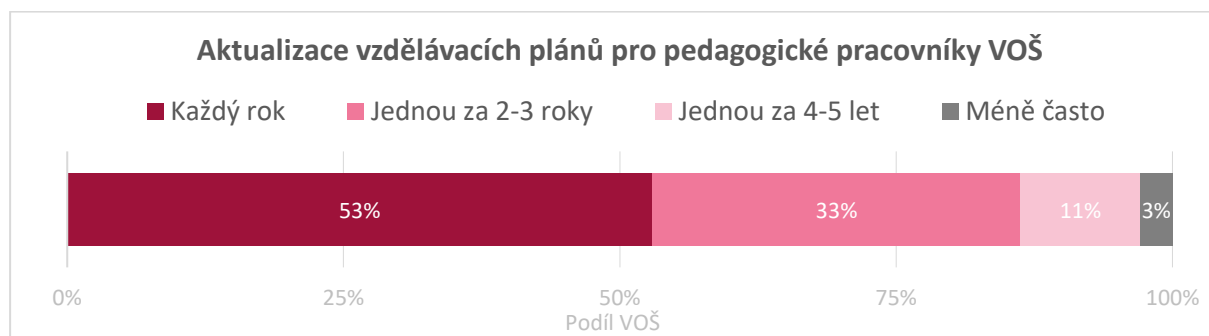
Zdroj: Vlastní zpracování.

V četnosti aktualizace těchto vzdělávacích plánů či plánů osobního rozvoje se praxe VOŠ rovněž různí. Více než polovina (53 %) VOŠ, které vzdělávací plány vytváří, je podle svého tvrzení **aktualizuje každoročně**, třetina (33 %) VOŠ jednou za 2-3 roky. Pouze 14 % VOŠ aktualizuje vzdělávací plány ve 4letých a delších intervalech (viz Obrázek 1.7).

Většina (90 %) VOŠ uvádí, že na jejich škole dochází k **podpoře začínajících učitelů** – míra podpory se však mezi školami velmi liší. V případě dvou třetin (66 %) VOŠ se jedná o **systematickou činnost na úrovni školy**. Necelá pětina (19 %) VOŠ uvádí, že se jedná o **aktivitu několika zaměstnanců**, a 5 % VOŠ zmínilo, že se v jejich případě jedná spíše o **podporu formálního charakteru**. 10 % VOŠ v rámci dotazníkového šetření uvedlo, že na jejich škole k podpoře rozvoje začínajících učitelů nedochází (viz Obrázek 1.8). V souvislosti s podporou začínajících učitelů je nezbytné **poskytnout školám větší metodické vedení** a pomoci jim lépe a systematicky pracovat se začínajícími učiteli. Jak totiž ukazují výsledky ČŠI², **konkrétní podpora poskytovaná začínajícím učitelům se může mezi školami velmi lišit**. Zároveň může být velmi subjektivní i definice toho, co lze považovat za systematickou podporu začínajícím učitelům.

² Viz Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2021/2022 – výroční zpráva ČŠI.

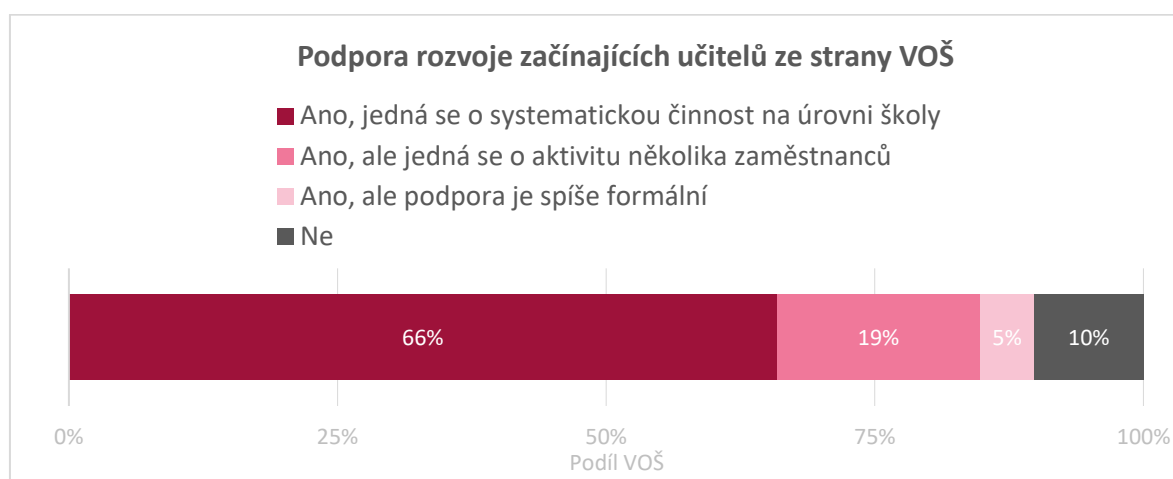
Obrázek 1.7: Aktualizace vzdělávacích plánů pro pedagogické pracovníky vyšších odborných škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány?“. N=102.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Obrázek 1.8: Přístup vyšších odborných škol k rozvoji začínajících učitelů

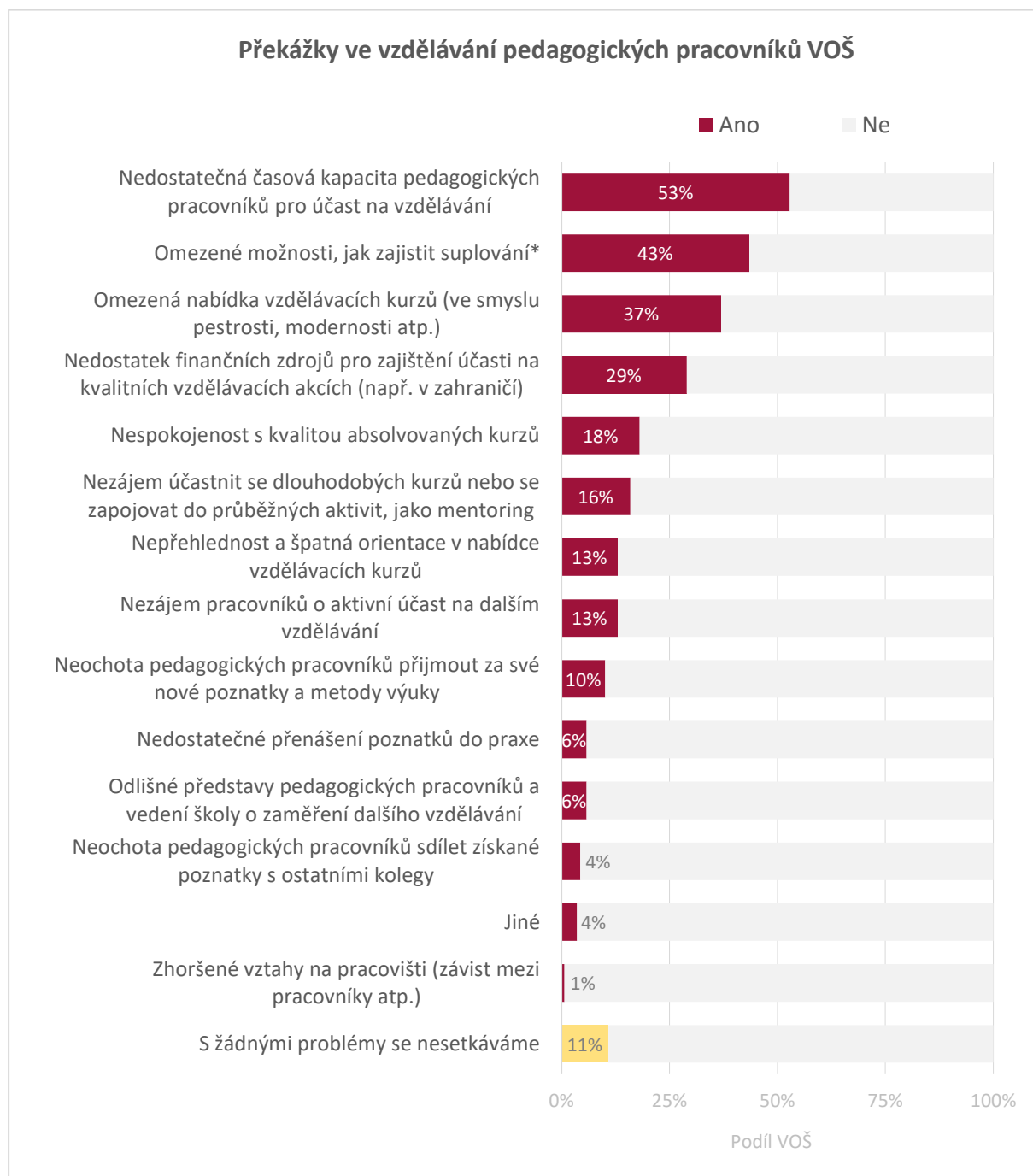

Pozn.: Odpovědi na otázku „Je na Vaší škole podporován rozvoj začínajících učitelů (např. formou mentoringu, uvádějících učitelů)?“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Mezi nejčastěji uváděné překážky, které podle vedoucích pracovníků vyšších odborných škol limitují další vzdělávání pedagogických pracovníků, patří **nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků** (53 %) a omezené možnosti, jak zajistit suplování (43 %). Téměř dvě pětiny (37 %) VOŠ pak vnímají jako bariéru **omezenou nabídku vzdělávacích kurzů**. Téměř třetina (29 %) VOŠ spatřuje jako překážku **nedostatek finančních zdrojů** pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích a téměř pětina (18 %) je **nespokojena s kvalitou** absolvovaných kurzů. Podle 13 % VOŠ je problémem i **nezájem samotných pracovníků** o aktivní účast na dalším vzdělávání. V rámci dotazníkového šetření 11 % VOŠ deklaruje, že v této oblasti nezaznamenává žádné problémy (viz Obrázek 1.9).

Obrázek 1.9: Překážky ve vzdělávání pedagogických pracovníků podle vyšších odborných škol

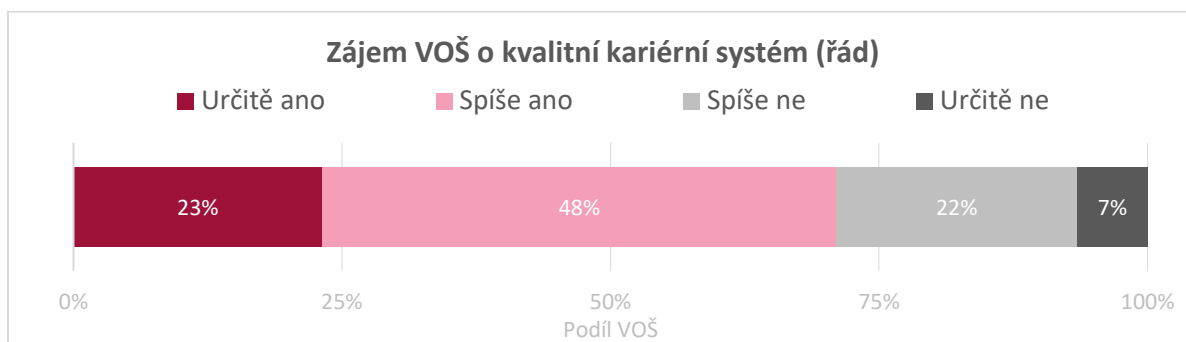

Pozn.: Odpovědi na otázku „Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často narazí? Označte všechny relevantní možnosti.“. * Kompletní znění odpovědí je uvedeno v Příloze 3. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Většina VOŠ má, podobně jako u ostatních druhů škol, **zájem o kvalitní kariérní systém** (řád). Silný zájem panuje mezi necelou čtvrtinou (23 %) vyšších odborných škol, 48 % škol potom projevilo zájem slabší (viz Obrázek 1.10).

Obrázek 1.10: Zájem VOŠ o kvalitní kariérní systém (řád)

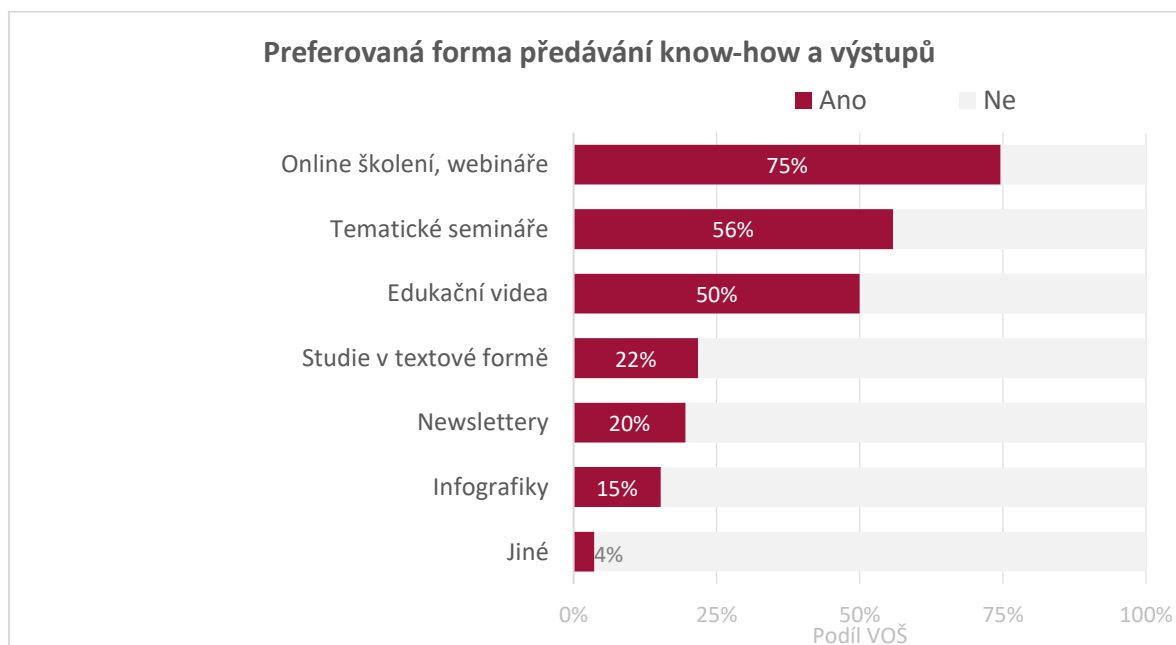

Pozn.: Odpovědi na otázku „Uvítal/a byste existenci kvalitního kariérního systému (řádu)?“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Pro efektivní vytěžení informačního potenciálu předávaných výstupů je klíčová jejich forma, a proto byly v rámci dotazníkového šetření zjišťovány preference VOŠ i v této oblasti. Ve skupině VOŠ patří mezi **nejvíce preferovanou formu** předávání know-how a výstupů ze strany MŠMT **online školení a webináře** (75 % VOŠ), **tematické semináře** (56 %) a **edukační videa** (50 %). Obecně menší zájem panuje – podobně jako u ostatních škol – o studie v textové podobě, newslettery či infografiky (viz Obrázek 1.11). Nad rámec možností uvedených v dotazníku se ze strany VOŠ objevil zájem i o **kazuistiky (případové studie)**.

Obrázek 1.11: Preferovaná forma předávání know-how a výstupů podle vyšších odborných škol

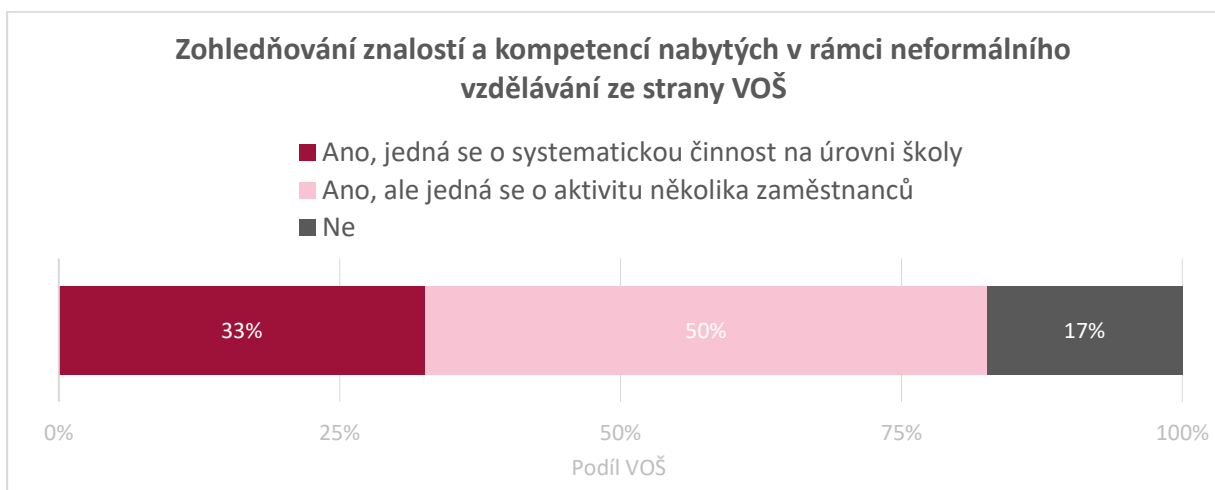
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jakou formu předávání know-how a výstupů od MŠMT by Vaše škola nejvíce preferovala? Vyberte všechny možnosti, které pro Vaši školu platí.“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

1.3 Propojování formálního, zájmového, uměleckého a neformálního vzdělávání

Z hlediska propojování formálního a neformálního vzdělávání je klíčová ochota jednotlivých aktérů akceptovat vzájemně výsledky vzdělávání, resp. nabyté znalosti a kompetence. Většina (83 %) VOŠ pracuje ve své praxi se znalostmi a kompetencemi, které studenti nabyli v rámci neformálního vzdělávání, byť se nejedná ve všech případech o systematickou činnost na úrovni školy. **Systematický přístup** deklarovalo ve sledované oblasti 33 % VOŠ, u poloviny (50 %) VOŠ se jednalo o aktivitu vybraných zaměstnanců (viz Obrázek 1.12).

Obrázek 1.12: Zohledňování znalostí a kompetencí nabytých v rámci neformálního vzdělávání ze strany vyšších odborných škol

Pozn.: Odpovědi na otázku „Zohledňují pedagogičtí pracovníci Vaší školy během výuky specifické znalosti a kompetence, které děti/žáci/studenti nabyli v rámci neformálního vzdělávání (uměleckého, zájmového, popř. dalšího volnočasového)?“. N=138.

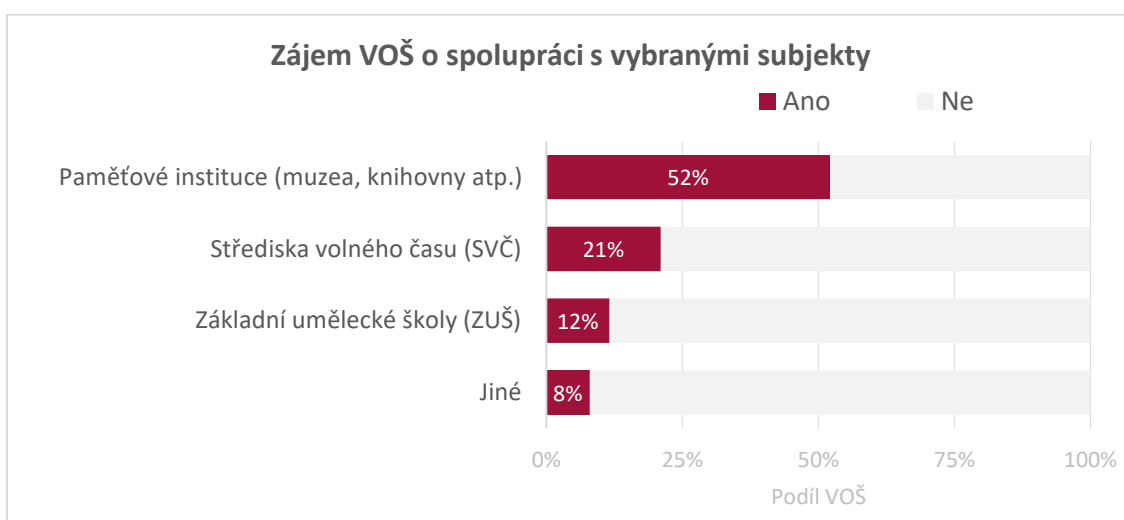
Zdroj: Vlastní zpracování.

Více než polovina VOŠ (přibližně 59 %) má zájem o větší propojení se subjekty uměleckého, zájmového či neformálního vzdělávání, případně s těmito subjekty již v dostatečném rozsahu spolupracuje (viz Obrázek 1.13). Zájem o větší míru spolupráce projevují VOŠ především u paměťových institucí (52 % VOŠ). Více než pětina (21 %) VOŠ by rovněž stála o větší propojení se středisky volného času, 12 % VOŠ potom o větší spolupráci se základními uměleckými školami. Vyšší odborné školy mají obecně zájem o spolupráci se širším spektrem subjektů, než bylo v dotazníku nabízeno. VOŠ v tomto ohledu zmiňovaly – v souladu se svým oborovým zaměřením³ – zejména

³ V České republice je více než polovina vyšších odborných škol zacílena na skupiny oborů vzdělání v podobě zdravotnictví (skupina oborů 53), pedagogika, učitelství a sociální péče (skupina oborů 75) a umění a užité umění (skupina oborů 82).

- zaměstnavatele,
- magistráty a krajské úřady,
- inovační centra,
- kulturní instituce (zejména divadla, kina, galerie, filharmonie) a umělci,
- cestovní kanceláře,
- turistická informační centra,
- zdravotnická a sociální zařízení,
- střediska sociálních služeb a
- sportovní kluby.

Obrázek 1.13: Zájem VOŠ o spolupráci s vybranými subjekty

Pozn.: Odpovědi na otázku „Měla by Vaše škola zájem o větší propojení s následujícími subjekty?“. N=138.

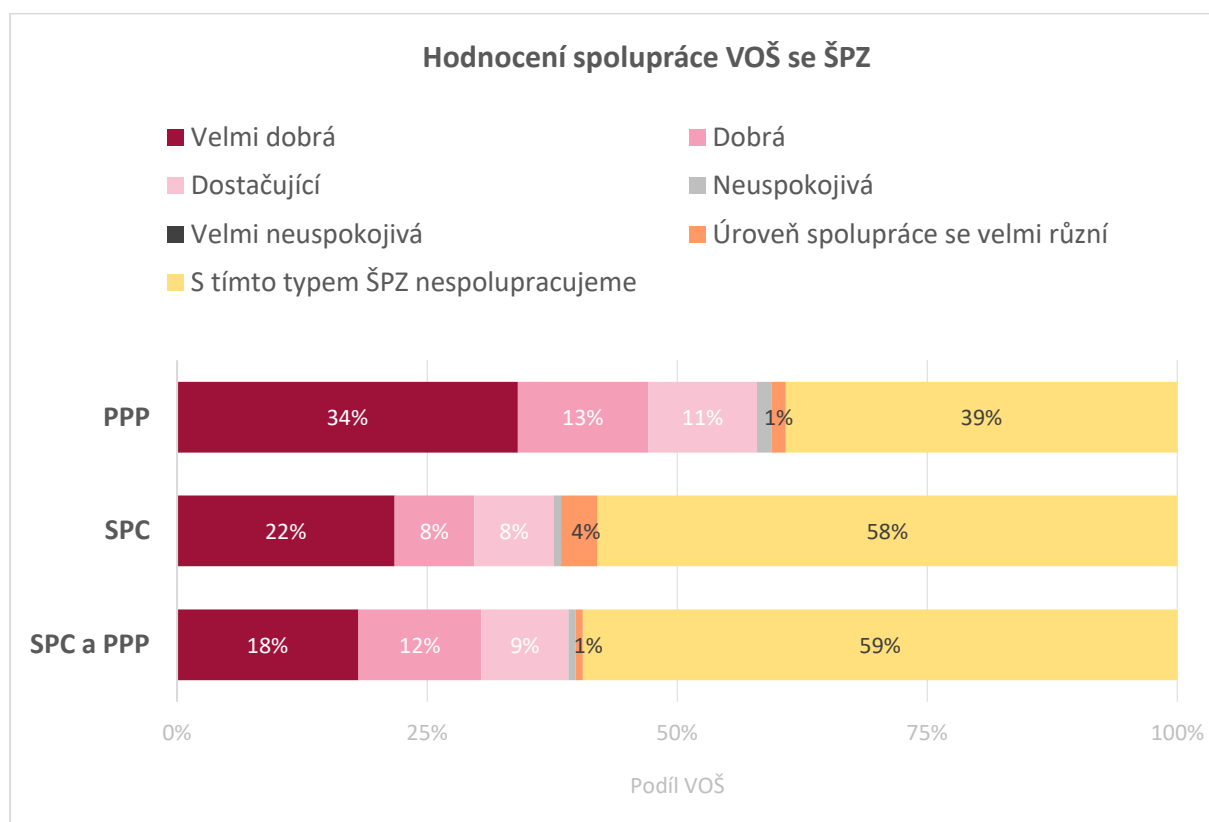
Zdroj: Vlastní zpracování.

1.4 Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními

Z hlediska dosahování cílů vzdělávání hrají v případě vyššího odborného vzdělávání důležitou roli i školská poradenská zařízení, která poskytují poradenské služby studentům, rodičům, učitelům i školám s cílem podpořit plnohodnotné vzdělávání studentů dle jejich objektivních možností. **Salespoň jedním typem školských poradenských zařízení spolupracuje 64 % VOŠ, které se aktivně zúčastnily dotazníkového šetření.** Většina vyšších odborných škol nejčastěji spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), v menší míře potom se speciálně pedagogickými centry (SPC). **VOŠ spolupracující se školskými poradenskými zařízeními obecně hodnotí tuto spolupráci pozitivně** – pouze minimum VOŠ uvádí, že není se spoluprací spokojeno anebo vnímá rozdíly mezi jednotlivými zařízeními (viz Obrázek 1.14).

Ve skupině VOŠ **nespolupracuje s žádným školským poradenským zařízením** významná část škol (**36 %**). Tato skutečnost se pak projevila i v dalších částech dotazníkového šetření, neboť VOŠ absenci této spolupráce v otevřených odpovědích často **odůvodňují věkovým složením studentů** či dominující kombinovanou formou studia. Přesto je však využití služeb školských poradenských zařízení relevantní i v případě VOŠ, neboť podle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, jsou tyto služby poskytovány také studentům, tedy i studentům vyšších odborných škol. V tomto ohledu by bylo vhodné **posílit informační podporu VOŠ**.

Obrázek 1.14: Hodnocení spolupráce se školskými poradenskými zařízeními ze strany vyšších odborných škol

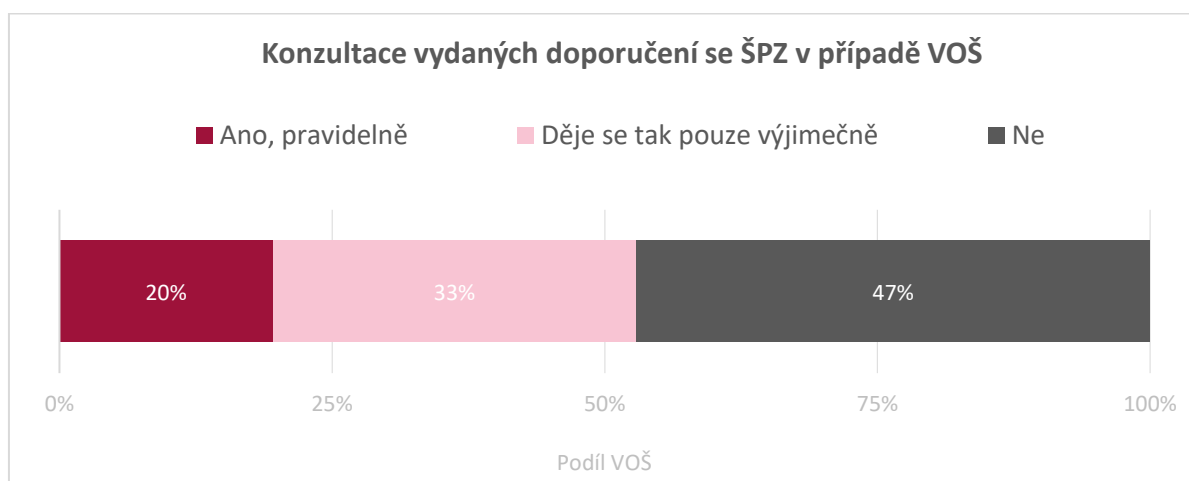
Pozn.: Odpovědi na otázku „Jak byste obecně zhodnotil(a) spolupráci Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Spolupráce je u daného typu zařízení.“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

VOŠ využívají možnosti **konzultací k doporučením vydaným školskými poradenskými zařízeními** přibližně v polovině případů (53 % VOŠ), přičemž **20 % VOŠ** tak činí **pravidelně** a třetina (**33 %**) pouze **výjimečně**. Připomeňme ovšem, že některé VOŠ se ŠPZ nespolutracují (viz výše), čemuž je poplatná i struktura odpovědí (viz Obrázek

1.15). I v případě vyšších odborných škol je proto zcela esenciální zaměřit se na podporu spolupráce mezi školami a školskými poradenskými zařízeními ve sledované oblasti a **posílit spolupráci zejména tam, kde konzultace probíhají výjimečně nebo vůbec.**

Obrázek 1.15: Využívání konzultací k doporučením vydaným školskými poradenskými zařízeními ze strany vyšších odborných škol

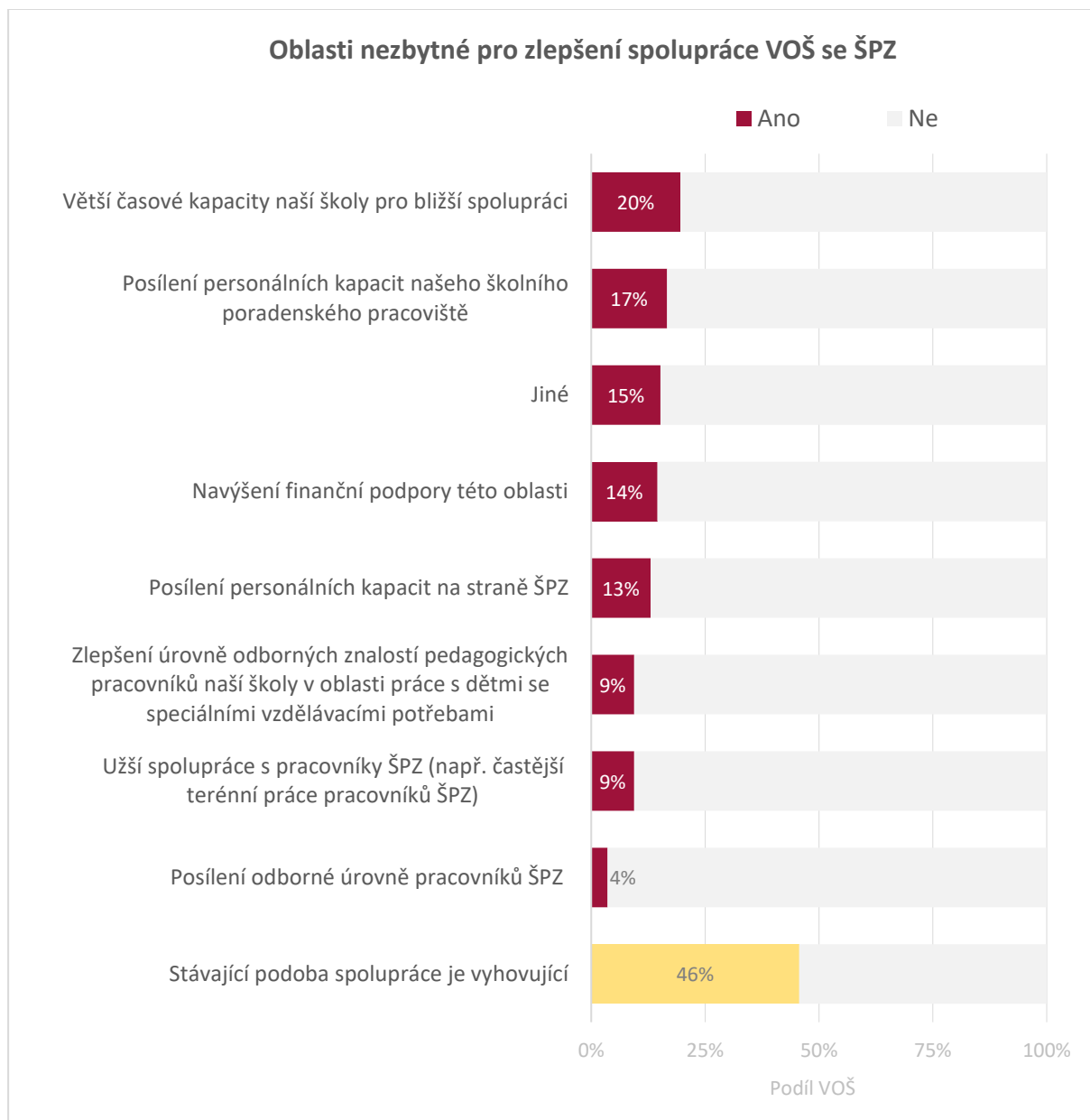

Pozn.: Odpovědi na otázku „Obrací se pedagogičtí pracovníci z Vaší školy na školské poradenské zařízení v případě, že potřebují konzultovat vydaná doporučení pro práci s konkrétním žákem?“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Téměř polovina (46 %) VOŠ, které spolupracují s alespoň jedním školským poradenským zařízením, je **se stávající podobou spolupráce spokojena** a nevnímá žádnou zásadní bariéru z hlediska jejího dalšího rozvoje. VOŠ, které by chtěly spolupráci se školskými poradenskými zařízeními zlepšit, by uvítaly zejména **větší časové kapacity své školy pro tuto spolupráci (20 % VOŠ)**, dále **posílení personálních kapacit školního poradenského pracoviště (17 %)** či navýšení finanční podpory v této oblasti (14 %). Podobně jako u ostatních druhů škol i v tomto případě výsledky indikují, že vysokého přetížení školských poradenských zařízení jsou si vědomy i školy samotné – **13 % VOŠ by totiž uvítalo posílení personálních kapacit na straně školských poradenských zařízení** (viz Obrázek 1.16).

Obrázek 1.16: Oblasti nezbytné pro zlepšení spolupráce vyšších odborných škol se školskými poradenskými zařízeními

Pozn.: Odpovědi na otázku „Co by podle Vás mohlo přispět ke zlepšení spolupráce Vaší školy se školskými poradenskými zařízeními? Vyberte prosím všechny možnosti, které pro Vaši školu platí.“. N=138.

Zdroj: Vlastní zpracování.

2 Další náměty a potřeby škol

V rámci dotazníkového šetření mohly školy⁴ v otevřených otázkách doplnit své odpovědi rozšiřujícím komentářem anebo uvést **další podněty a náměty** nad rámec témat pokrytých v dotazníku. Z otevřených odpovědí je patrné, že v prostředí škol **rezonuje mnoho dalších témat**, která souvisí zejména s aktuálním stavem vzdělávací soustavy, reformami vzdělávacího systému či aktuálním ekonomickým a geopolitickým vývojem. Tato témata považují školy za důležitá, a proto by jim měli relevantní aktéři ve vzdělávací politice věnovat zvýšenou pozornost.

Témata, která školy považují v současné době za důležitá a věnovaly se jim v otevřených odpovědích v rámci dotazníkového šetření, uvádí následující tabulka.

Tabulka 2.1: Další náměty a potřeby škol uváděné v dotazníkovém šetření

PERSONÁLNÍ POLITIKA:
Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci:
<ul style="list-style-type: none">• Nedostatek odborných pracovníků na trhu práce na národní anebo regionální úrovni (např. pedagogičtí pracovníci, psychologové, speciální pedagogové, rodilí mluvčí pro zajištění výuky cizích jazyků, překladatelé a tlumočníci, kariérní poradci, správci sítí atd.)
<ul style="list-style-type: none">• Potřebnost asistentů pedagoga (problematické nastavení systému a potřeba jejich stabilního zapojení ve větším rozsahu)
<ul style="list-style-type: none">• Poptávka škol po dalších odborných pozicích (např. logoped, fyzioterapeut, projektový manažer)
<ul style="list-style-type: none">• Důraz nejen na well-being žáků, ale i well-being pedagogických a nepedagogických pracovníků (vč. zajištění psychologické pomoci pro tyto pracovníky)
<ul style="list-style-type: none">• Nezbytnost revize povinností specializovaných a podpůrných pozic (např. snížení rozsahu přímé pedagogické činnosti metodiků prevence)
<ul style="list-style-type: none">• Rozvoj spolupráce mezi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky v rámci jedné školy
<ul style="list-style-type: none">• Podpora začínajících učitelů a s tím související revize požadavků na absolventy fakult vzdělávajících učitele
Ředitelé škol:
<ul style="list-style-type: none">• Upřesnění role ředitele (a s tím související možnost přenosu vybraných kompetencí na jiný subjekt či snížení přímé pedagogické činnosti ředitelů zejména základních škol)

⁴ Výsledky jsou uvedeny za všechny školy, tzn. mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy.

PODPORA PEDAGOGICKÉ ČINNOSTI:

- Obecná metodická podpora v oblasti práce **se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami**
- Vzdělávání žáků s **odlišným mateřským jazykem** (v současné době zejména žáků z Ukrajiny)
- Práce s **nadanými žáky**
- Posílení **kompetencí škol při řešení vysoké absence** žáků
- Podpora v oblasti **mediace**
- Posílení **spolupráce se školskými poradenskými zařízeními**

VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ, METODICKÁ PODPORA A SDÍLENÍ DOBRÉ PRAXE:

Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci:

- Systematická tvorba individuálních **vzdělávacích plánů** pedagogických i nepedagogických pracovníků
- Potřeba **mentoringu a supervize** poskytované pedagogickým pracovníkům
- Větší podpora **sdílení zkušeností a dobré praxe mezi pedagogickými pracovníky**

Ředitelé škol:

- Zajištění supervize a efektivní podpory **ředitelům s delší praxí**
- Zajištění mentoringu, supervize a efektivní podpory **začínajícím ředitelům**
- Větší podpora sdílení zkušeností a dobré praxe **mezi řediteli**

Ostatní:

- **Cenová politika v oblasti dalšího vzdělávání** (nastavení cen kurzů, požadavku na akreditaci kurzů atd.)
- **Nevyhovující nabídka vzdělávání** ve specifických případech (např. pro školy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona, konzervatoře, jednotřídní školy s dětmi/žáky různého věku)
- Zajištění vzdělávání pro **pracovníky školních jídelen** a jejich metodické podpory

FINANCOVÁNÍ ŠKOL:

- Nezbytnost **předvídatelnosti a stability financování**
- **Zvýšení úrovně odměňování pedagogických a nepedagogických pracovníků**
- **Odměňování ředitelů** a role zřizovatelů v této oblasti
- Vývoj objemu ostatních neinvestičních výdajů (**ONIV**)
- Problematičnost zahrnutí **nákladů souvisejících s dočasnou pracovní neschopností do ONIV**
- Podpora další digitalizace a nákupu ICT
- Otevření diskuse o **zajištění školních obědů** (příp. svačín) a **školních pomůcek** pro všechny žáky zdarma

- Diskuse o započítávání dětí zařazených do **přípravných tříd** do celkového počtu žáků školy

VZDĚLÁVACÍ POLITIKA:

- Potřeba **systematické koncepce školství** vycházející z odborných poznatků, která je **odolná vůči politickým změnám**
- Dostatečný **časový prostor pro realizaci změn** a zajištění **včasné metodické podpory** ze strany MŠMT
- Posílení **komunikace MŠMT s vedením škol**
- **Provázanost jednotlivých stupňů vzdělávání** a návaznost jejich cílů vzdělávání

OBLASTI PODPORY ze strany státu, MŠMT, NPI, ČŠI, krajů, obcí, MAS, středního článku a dalších subjektů:

- Zvýšení **společenské prestiže** pedagogických i nepedagogických pracovníků
- Větší **zapojení škol do tvorby strategických dokumentů na národní i regionální úrovni**
- Dodržování termínů ze strany MŠMT (vč. včasného zaslání podkladů školám)
- Centralizace informačních kanálů (**všechny informace na jednom místě**)
- Tvorba **přehledu povinností škol** (od zákonů po metodické pokyny)
- Posílení **metodické podpory** vedení škol vč. **telefonické podpory**
- Zajištění **právní podpory** vedení škol vč. telefonické podpory
- Podpora při tvorbě **institucionálních strategických dokumentů a školních vzdělávacích programů**
- **Snížení administrativní zátěže**
- **Sjednocení výkaznictví** a dalších údajů poskytovaných různým subjektům („každá informace předávána pouze jednou“)
- Zřízení **katalogu nabídky a poptávky vybraných pozic** v krajích (např. pedagogičtí pracovníci, psychologové, speciální pedagogové, asistenti pedagoga atd.)
- **Zajištění některých činností ze strany zřizovatele** či dalších subjektů (např. správa budov, oblast veřejných zakázek, příprava projektových žádostí, mezinárodních projektů, poskytnutí vzorových interních směrnic atd.)
- Podpora v oblasti **energetického managementu**
- Posílení **metodické podpory poskytované zákonným zástupcům**, komunikace se zákonnými zástupci a zvyšování jejich informovanosti (např. o moderních výukových metodách)
- Nastavení efektivní spolupráce školy s orgány sociálně-právní ochrany dětí (**OSPOD**)
- Větší **podpora inovativního vzdělávání ze strany krajů a obcí**
- **Aktivnější role zřizovatelů v oblasti prevence** rizikových jevů (sociálně patologických jevů)
- **Zapojení škol do tvorby komunitních plánů měst a obcí**

- Podpora **spolupráce napříč vzdělávací soustavou** (např. mezi veřejnými a soukromými školami)
- Usnadnění **přístupu k mezinárodním projektům a zahraničním stážím**

ROLE A POTŘEBY ŠKOL SE SPECIFICKÝMI PARAMETRY:

- Malé školy
- Soukromé školy
- Církevní školy
- Školy zřízené dle § 16 odst. 9 školského zákona
- Školy při zdravotnických zařízeních
- Školy v socio-ekonomicky znevýhodněných lokalitách

Příloha – Metodologie šetření ve skupině škol

Dotazník ve skupině škol byl v první fázi připraven tak, aby zohledňoval témata vzešlá z mapování potřeb stakeholderů a požadavky MŠMT na doplnění dalších témat, a přesáhl tak stanovený limit v podobě 30 minut. V rámci pilotáže se ukázalo, že dotazník je v takovém rozsahu pro školy velmi zatěžující, a proto se školy odmítaly účastnit ve velké míře i samotné pilotáže. Na základě této skutečnosti byl rozsah dotazníku ve spolupráci s MŠMT výrazně zredukován, aby se jeho rozsah rámcově přiblížil stanoveným 30 minutám. Připomínky, které byly v rámci obou pilotáží obdrženy od respondentů, byly zohledněny v dotazníku určeném pro plošný sběr dat.

Plošné šetření ve skupině škol bylo **zahájeno 25. 11. 2022**. **Oslovení respondentů** bylo provedeno **ze strany MŠMT formou datové zprávy**. Přístup respondentů k individuálním odkazům na elektronický dotazník byl zajištěn prostřednictvím systému pro sběr dat v gesci MŠMT. Termín pro vyplnění dotazníku byl stanoven ze strany MŠMT **na 30. 11. 2022**.

Během plošného šetření byla průběžně sledována response. Na základě vyhodnocení výsledků z hlediska rozsahu získaných odpovědí byla 29. 11. 2022 rozeslána ze strany MŠMT **urgence formou e-mailu** s prodlouženým termínem pro odeslání odpovědi **do 5. 12. 2022**, neboť byly evidovány četné připomínky respondentů týkající se doby stanovené pro vyplnění dotazníku. Dne 30. 11. 2022 došlo k **výpadkům systému pro sběr dat v gesci MŠMT**, které trvaly několik pracovních dní. Respondenti se z důvodu výpadků tohoto systému nemohli přihlásit do systému pro sběr dat, tzn. neměli přístup k individuálnímu dotazníku. S ohledem na tyto technické potíže bylo ze strany MŠMT přistoupeno k druhé urgenci, která byla rozeslána 5. 12. 2022 s posunutým termínem do 9. 12. 2022.

Po tomto termínu byl ponechán ještě časový prostor pro vyplnění dotazníku ze strany respondentů, kteří se potýkali s různými technickými potížemi anebo byli v době hlavního sběru nepřítomni a projevíli zájem o účast na šetření. Dne 18. 12. 2022 byla uzavřena možnost pro odeslání dotazníku ze strany respondentů a byla vygenerována hrubá data.

Míra response dosažená v rámci šetření škol dosáhla výše **83 %** v celém souboru škol. Ve skupině **vyšších odborných škol** činila míra response **83 %** (viz následující tabulka).

Tabulka I: Míra response ve skupině vyšších odborných škol podle krajů

Kraj		Počet VOŠ		
		Celkem	z toho:	
			Účast v šetření	Míra response
CZ010	Hlavní město Praha	36	33	92 %
CZ020	Středočeský kraj	17	14	82 %
CZ031	Jihočeský kraj	15	12	80 %
CZ032	Plzeňský kraj	6	6	100 %
CZ041	Karlovarský kraj	4	3	75 %
CZ042	Ústecký kraj	8	5	63 %
CZ051	Liberecký kraj	6	5	83 %
CZ052	Královéhradecký kraj	10	7	70 %
CZ053	Pardubický kraj	7	4	57 %
CZ063	Kraj Vysočina	14	9	64 %
CZ064	Jihomoravský kraj	10	10	100 %
CZ071	Olomoucký kraj	9	8	89 %
CZ072	Zlínský kraj	10	7	70 %
CZ080	Moravskoslezský kraj	15	15	100 %
Celkem		167	138	83 %

Zdroj: Šetření ve skupině ŠKOL, vlastní zpracování.